

ผู้บริหารสถานศึกษาเสาหลักสู่ความสำเร็จของโรงเรียนในสถานการณ์ฐานชีวิตใหม่

EDUCATIONAL ADMINISTRATORS AS A PILLAR TO SCHOOL SUCCESS IN NEW NORMAL SITUATIONS

พัชรินทร์ ศิริสุข¹ และเสวียน เจนเข้²

Patcharin Sirisuk¹ and Sawien Jenkwao²

¹กรุงเทพมหานคร

¹Bangkok Metropolitan Administration

²วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²College of Teacher, Pranakhon Rajabhat University

Received: August 2, 2020 / Revised: January 5, 2021 / Accepted: January 8, 2021

บทคัดย่อ

ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัดต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ความเป็นปกติใหม่หรือเป็นฐานชีวิตใหม่ (New Normal) ในการจัดการศึกษา เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้นำเพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ โดยต้องมุ่งเน้นคุณภาพทางวิชาการหรือคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอันประกอบด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดีเกี่ยวกับ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นเลิศ 2) การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ 3) การบริหารจัดการชั้นเรียนที่สร้างสรรค์ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ และทักษะการปฏิบัติงานนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ของผู้เรียน และ 5) การประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นคุณภาพทางวิชาการที่เป็นหลักชัยในความสำเร็จของโรงเรียน

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา ฐานชีวิตใหม่ คุณภาพทางวิชาการ การจัดการเรียนการสอน

Abstract

School administrators under every affiliation must adjust approaches of their instructional administration to comply with New Normal situations to prevent the spread of coronavirus disease (COVID-19). Consequently, the school administrators are required to play crucial roles as leaders who lead their schools to achieve their goals successfully. They are also required to focus on academic quality or good quality of instructional management which must consist of good management systems as follows: 1) excellent school-based curriculum development; 2) modern learning management; 3) creative classroom management; 4) assessment and evaluation of students' academic knowledge and ability, and creative innovation work performance skills;

and 5) educational quality assurance. All of these are the academic quality regarded as a pillar to school success.

Keywords: School Administrator, New Normal, Academic Quality, Instructional Management

บทนำ

จากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ส่งผลให้มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ต่างจากวิถีปกติเดิม เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อโรคดังกล่าว ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตปกติที่เป็นความปกติใหม่ หรือเป็นฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยรูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและการจัดการในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร การทำธุรกิจ ฯลฯ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากความคุ้นเคยสู่วิถีปฏิบัติใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปจนทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม (Boonsiripunth, 2020) ซึ่งในสภาวะวิกฤติของการแพร่ระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 นี้ จึงส่งผลกระทบต่อองค์การทุกสาขาอาชีพในระยะเวลาที่ไม่อาจกำหนดแน่นอนได้ จนกว่าจะค้นพบวัคซีนป้องกัน มวลมนุษย์ในโลกนี้จึงยังไม่ปลอดภัย ดังนั้นรูปแบบการดำเนินการต่างๆ ในองค์การจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กล่าวคือเราทุกคนในโลกที่ต้องใช้ชีวิตท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 นี้ต้องร่วมมือกันกำหนดวิธีการและมาตรการป้องกันการระบาดในระดับมหภาค อาทิ กำหนดกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดร้ายแรงชนิดนี้ในด้านต่างๆ เช่น ด้านการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ การเดินทาง การประกอบธุรกิจภายในและภายนอกประเทศ การสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งต้องดำเนินการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือให้ประชาชนทุกวัยได้ปฏิบัติตาม เป็นการคุ้นชิน เป็นวิถีชีวิตใหม่ของการดำเนินชีวิต

ประจำวัน เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม การล้างมือบ่อยๆ การสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งเมื่อเข้าไปในพื้นที่สาธารณะที่ต้องใช้ร่วมกัน ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัยในสถานการณ์โรคระบาดร้ายแรงนี้

สำหรับในด้านการศึกษาเล่าเรียน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็กจนถึงระดับประถมศึกษา รวมถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งยังมีความจำเป็นต้องไปโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ และได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรของชาติกำหนด ดังนั้นการจัดการศึกษาในสถานการณ์วิถีชีวิตใหม่จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์ (Online) การเรียนผ่านระบบทางไกล (On-Air) การเรียนแบบสลับช่วงเวลาการเรียน การสลับกลุ่มของนักเรียน โดยโรงเรียนต้องกำหนดให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) รวมทั้งโรงเรียนต้องกำหนดมาตรการและแนวทางในการดูแลนักเรียนของผู้ปกครองด้วย อาทิ การเตรียมอุปกรณ์และหน้ากากอนามัยให้นักเรียน (Ministry of Education, 2020)

โดยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้นำสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษายุคใหม่ โดยประยุกต์หลักการพื้นฐานภาวะผู้นำร่วมสมัยปัจจุบัน ซึ่งต้องแสดงบทบาทเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ชัดเจน การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การกำกับติดตามการสอน การจัดสรรทรัพยากรและการประเมินครูให้เป็นประจำ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และการเติบโตของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะคุณภาพของการเรียนการสอน (Quality of Instruction) ถือเป็นสิ่งที่มีลำดับความสำคัญสูงสุด เป็นภารกิจเกี่ยวกับการสอน การเรียนรู้และความรู้ โดยนัยนี้ผู้บริหารสถานศึกษา

จึงต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการด้านวิชาการ (Sanrattana, 2014: 83) ภายใต้ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theory) ในสภาวะวิกฤติโรคระบาดโควิด 19 ที่ควรพิจารณาองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ความเต็มใจ (Willing) และความสามารถ (Ability) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วม (Participation) และการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator/ Servant)

ภาพที่ 1 วิธีชีวิตปกติใหม่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพฯ ประเทศไทย
ที่มา: New Normal (China Daily, 2020)

เพื่อให้การทำงานในช่วงที่มีการปรับเปลี่ยนชีวิตปกติใหม่นี้มีความราบรื่นและรวดเร็ว (Tepthong, 2020: 6) อันเป็นการพัฒนาผู้เรียนภายใต้วัฒนธรรม การเรียนรู้ยุคใหม่ ที่สามารถออกแบบ ผลิต พัฒนาและต่อยอดผลผลิตที่มีคุณค่าเชิงสร้างสรรค์ในเชิงสาธารณะ เชิงพาณิชย์ รวมทั้งเป็นแรงงานที่มีความรู้และทักษะขั้นสูงของประเทศไทยที่สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างแน่นอน (Junnoi, 2017: 29)

ภาพที่ 2 วิธีชีวิตปกติใหม่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ที่มา: ชาวเด่นอีสานบ้านเฮา (KruStory, 2020)

ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมสมัยในสภาวะการณ์ที่แปรเปลี่ยน

แนวคิดของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยึดหลักการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) และทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) ดังนั้นบทบาทของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องย่อมเปลี่ยนแปลงตามบริบทในการร่วมกันสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ (Office of the Education Council, Ministry of Education, 2017: 91) โดยในส่วนผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนตามเป้าหมายการร่วมสร้างพลเมืองไทยภายใต้สถานการณ์

ที่แปรเปลี่ยน จึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาตามบริบท ดังนี้

1. เป็นผู้นำของสถานศึกษา

Sanrattana (2014: 77-78) กล่าวถึงข้อค้นพบจากผลการวิจัยที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงภาวะผู้นำปฏิบัติการขั้นพื้นฐาน (Basic of School Leadership) ในฐานะผู้นำหน่วยงานที่สำคัญ 3 กลุ่มงาน ดังนี้ 1) กำหนดทิศทาง (Setting Direction) ที่มุ่งเป้าไปที่การพัฒนาเป้าหมายการศึกษาและสร้างแรงบันดาลใจด้วยวิสัยทัศน์สำหรับอนาคต กล่าวคือ กำหนดวิสัยทัศน์และสื่อสารวิสัยทัศน์ สร้างความหมายร่วมกัน สร้างความคาดหวังที่มีประสิทธิภาพสูง ส่งเสริมการยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย ตรวจสอบ

ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร การสื่อสาร 2) พัฒนาคน (Developing People) โดยการกระตุ้นทางปัญญา ให้การสนับสนุนเป็นรายบุคคล และใช้รูปแบบที่เหมาะสม และ 3) พัฒนางค์กร (Developing Organization) โดยมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ทำหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ที่เป็นมืออาชีพที่ส่งเสริมการทำงานของทุกคน รวมทั้งครูและนักเรียน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งในวัฒนธรรมโรงเรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร สร้างกระบวนการทำงานร่วมกันจัดการสิ่งแวดล้อม

2. เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมจัดการศึกษา

Office of the Education Council, Ministry of Education (2017: 75) ระบุบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา เพื่อร่วมสร้างคนไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีภาวะผู้นำ (Leadership) ในเรื่องต่อไปนี้

2.1.1 ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skill) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำสามารถนำความรู้มาใช้ในกระบวนการนำตนเองหรือการกระตุ้น ชี้นำ ผลักดันบุคคลในองค์กรให้สามารถปฏิบัติการสิ่งใดๆ ได้ เพื่อประโยชน์และความสำเร็จของสถานศึกษา อาทิ เมื่อเกิดสภาวะวิกฤติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำแบบอำนวยความสะดวก (Facilitative Leader) กล่าวคือ ให้การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ เทคโนโลยี ไปจนถึงการสนับสนุนด้านการใช้ศักยภาพสูงสุดของผู้ร่วมงาน เช่น การประชุมออนไลน์ การไลฟ์ (Live) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต เพื่อคลายข้อจำกัดที่อาจเกิดจากความลังเล ความไม่เต็มใจ (Unwilling) ให้น้อยลง อันเป็นการนำไปสู่การลงมือทำให้งานสำเร็จต่อไป (Tepthong, 2020: 63-67)

2.1.2 ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน การศึกษาและวิชาการ (Instructional Leadership)

เป็นต้นแบบในด้านการเรียนการสอน การศึกษาและงานวิชาการ รวมทั้งสามารถกำหนดทิศทางในการเรียนการสอน ส่งเสริมให้เกิดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูง ซึ่งสอดคล้องกับ Bush (2015) ที่เห็นว่าการมุ่งเน้นทางด้านวิชาการควรเน้นหนักไปที่การสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เพราะทั้งการสอนและการเรียนต่างมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

2.1.3 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) มีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดทิศทางอนาคตขององค์กรอย่างมีกลยุทธ์ โดยมีวัตถุประสงค์และคุณค่าที่สอดคล้องไปกับการต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และศักยภาพของผู้เรียน

2.1.4 ภาวะผู้นำในการพัฒนานวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ (Innovative Leadership) กำหนดทิศทางเพื่อส่งเสริมให้เกิดการคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษา

2.1.5 มีความสามารถในการวิเคราะห์ และการตัดสินใจ (Analysis and Decision Making) วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กร พร้อมทั้งสามารถนำข้อมูลและประสบการณ์ที่มีอยู่มาช่วยประกอบการตัดสินใจ และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

2.1.6 มีความสามารถมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Achievement Orientation) มีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานให้ดีขึ้นหรือให้เกินมาตรฐานที่มีอยู่ โดยมาตรฐานนี้อาจเป็นผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของตนเอง หรือเกณฑ์วัดผลสัมฤทธิ์ที่องค์กรกำหนดขึ้นอีกทั้งยังหมายรวมถึงการสร้างสรรค์พัฒนาผลงานหรือกระบวนการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ยากหรือท้าทายชนิดที่อาจไม่เคยมีผู้ใดสามารถกระทำได้มาก่อน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม

Makmeesab (2018: Abstract) ได้นำเสนอองค์ประกอบจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ 11 ด้าน ที่เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยคือ 1) ด้าน

ความเมตตา กรุณา 2) ด้านความเป็นกัลยาณมิตร 3) ด้านธรรมาภิบาล 4) ด้านความยุติธรรม 5) ด้านความซื่อสัตย์ 6) ด้านการบังคับตนเอง 7) ด้านความมีเหตุผล 8) ด้านการเป็นผู้นำ 9) ด้านการปกครอง 10) ด้านความมีวินัย 11) ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ Office of the Education Council, Ministry of Education (2017: b) ที่พบว่า การมีวินัย คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาในการยกระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาต่อการร่วมสร้างเยาวชนให้เติบโตเป็นคนไทยอย่างมีคุณภาพตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีทักษะทั้งด้านบริหารและวิชาการ ดังที่ Office of the Education Council, Ministry of Education (2017: 76-77) ได้ระบุไว้ ดังนี้

2.3.1 ด้านบริหาร จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านทักษะด้านคนและการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (People and Interpersonal) 2) ด้านการบริหารจัดการองค์กร (Organization Management) 3) ด้านการบริหารนโยบาย กลยุทธ์สถานศึกษา (School Policy Management and Strategy) 4) ด้านการบริหารวิชาการ การเงินและงบประมาณ (Administrative, Financial, and Budgeting Management) 5) ด้านการบริหารทั่วไป (General Management) และ 6) ด้านการบริหารงานบุคคล (Human Resource Management)

2.3.2 ด้านวิชาการ ประกอบด้วย ด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน (Curriculum and Instructional Management) ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีสมรรถนะ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร 3) การนำแผนการจัดการเรียนการสอนสู่การปฏิบัติ 4) การประเมินผลหลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาหลักสูตรและ

การจัดการเรียนการสอน 5) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 6) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการประเมินความสามารถจากผลการปฏิบัติงาน โดยมีผลการวิจัยผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์เหมาะสมกับบริบทการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ Office of the Education Council, Ministry of Education (2017: b) รายงานไว้ 4 ด้าน คือ 1) ผลการปฏิบัติงานทางด้านการบริหารงานบุคคลและพัฒนาครู 2) ผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารหลักสูตร 3) ผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) ผลการปฏิบัติงานในการบริหารโครงการที่มีผลต่อการพัฒนาผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปแล้วผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำขององค์กรในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา พัฒนาคน พัฒนาองค์กร และต้องเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมจัดการศึกษา จึงต้องมีสมรรถนะภาวะผู้นำในยุคใหม่ พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรมเป็นผู้มีความสามารถทั้งด้านการบริหาร มีสมรรถนะด้านวิชาการและมีผลการปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ที่เน้นหนักด้านวิชาการ อันเป็นหัวใจของการเตรียมผู้เรียนให้ไปสู่สังคมไทยตามแนวคิดการจัดการศึกษาของชาติต่อไป

ผู้บริหารสถานศึกษา: ผู้นำโรงเรียนสู่ความสำเร็จ

ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้นำขององค์กรทางการศึกษาที่ต้องเป็นผู้นำเชิงวิชาการ (Instructional Leader) ในการจัดการศึกษา เพื่อนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการโดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง (Office of the Education Council, Ministry of Education 2017: 16) โดยนัยนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำด้านวิชาการ

ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบโจทย์คนไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะต้องดำเนินการเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา (Anannawee, 2018: 20) โดยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นเสาหลักของโรงเรียนภายใต้บริบทสภาพการณ์ปัจจุบัน ที่เป็นผู้นำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จในเรื่องต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นเลิศ

หลักสูตรสถานศึกษาเปรียบเสมือนหางเสือของเรือทุกลำ ซึ่งในสภาวะการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรที่เน้นในเรื่องของทักษะของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การสร้างแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างนวัตกรรมได้ หลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องนำบริบทสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและมีองค์ความรู้ทางวิชาการที่จะต้องศึกษาควบคู่ไปกับการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การสร้างทักษะให้ผู้เรียนหลักสูตรจึงควรมีเนื้อหาเปลี่ยนไปตามองค์ความรู้ในโลกยุคใหม่ และต้องเรียนให้รู้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้นในสถานการณ์โรคโควิด 19 สถานศึกษาจึงต้องปรับหลักสูตรให้กระชับควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญของสาระการเรียนรู้ในปัจจุบันให้ลดน้อยลงกว่าเดิม คงไว้เฉพาะสาระวิชาหลักที่จำเป็นตามมาตรฐานแต่ละช่วงวัย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ สื่อสารได้ และคิดเลขเป็น ซึ่งเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันต่อการอยู่ร่วมกันของสังคมไทยและสังคมโลกเพื่อให้มองเห็นโอกาสและการเปลี่ยนแปลงให้รู้เท่าทันและนำองค์ความรู้มาใช้งานเป็นเหมาะสมตามวัย ผ่านกระบวนการแสวงหาความรู้ที่เน้นสมรรถนะในการคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติอย่างมีอิสระ ปรับสัดส่วนเวลาของการเรียนให้เรียนรู้ตามตัวชี้วัดที่ต้องรู้ และควรรู้ในแต่ละสาระวิชา โดยระบุเนื้อหาจำเป็นของแต่ละช่วงวัย ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ

ศึกษานิเทศก์เป็นโค้ชให้แก่ครูในการเลือกตัวชี้วัดและเนื้อหาที่จำเป็นให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนตามสถานการณ์ของโรคโควิด 19 เพื่อให้ครูสามารถนำไปวางแผนการสอนและใช้เวลาได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งจัดทำคู่มือฉบับย่อสำหรับผู้ปกครอง เพื่อสื่อสารให้เข้าใจถึงหลักสูตรสถานศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานการณ์โรคโควิด 19 นี้ ให้มากขึ้น

เมื่อหลักสูตรสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนตามสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนไป ผู้บริหารสถานศึกษาต้องช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ครู โดยเชิญหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต่างสังกัดทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของชาติร่วมกันดำเนินการจัดกลุ่มตัวชี้วัดให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยอย่างเป็นระบบทั้งรายภาคเรียนและปีการศึกษา ก็จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพได้ดียิ่งขึ้น และได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต (Pinyosinwat, 2020) ซึ่งเป็นการสะท้อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นเลิศในสถานการณ์โรคโควิด 19 ของโรงเรียน

โดยความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบโจทย์การศึกษาตามเจตนารมณ์หลักสูตรของชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านหลักสูตรและการสอนภายใต้บริบทของสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่มีความชัดเจน จึงจะเสนอและขยายความคิดให้ผู้ร่วมงานเข้าใจภายใต้แนวคิดที่องค์กรไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการก้าวทันตามโลกปัจจุบันได้เลย (Tansawat, 2018: 29)

2. การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่

การจัดการศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีทักษะประชากรในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 3Rs ได้แก่ อ่านออก (Reading)

เขียนได้ (Writing) คณิตเลขเป็น (Arithmetic) และ 8Cs ได้แก่ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) 4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) 5) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) 7) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และ 8) ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

เพื่อเป็นการสนองตอบการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเป็นผู้นำทางวิชาการในการนำแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) เข้ามาจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) หมายถึง องค์ความรู้ วิชาการของศาสตร์ทั้ง 4 วิชา ที่มีความเชื่อมโยงกันในโลกของความเป็นจริงที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ต่างๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกันในการดำเนินชีวิตและการทำงาน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของครูจะต้องไม่สอนแยกส่วน เช่น สอนเคมี ฟิสิกส์ หรือคณิตศาสตร์ล้วนๆ ต้องนำมาบูรณาการในชิ้นงาน เพราะหลักของนวัตกรรมทั้งหมดเกิดจากการบูรณาการของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่ แล้วจึงเกิดนวัตกรรมจนกลายเป็นเทคโนโลยี ต่อมา มีการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการกับวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ จึงเกิดนวัตกรรมใหม่ต่อยอดไปเรื่อยๆ โดยใช้กระบวนการทางวิศวกรรมในการสร้างนวัตกรรม ซึ่งผู้เรียนจะตอบได้ว่าการสร้างชิ้นงานใช้

หลักคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างไร (Junnoi, 2017: 28) และการเรียนรู้แบบโครงงานจะเป็นแนวทางสร้างนวัตกรรมที่จะต่อยอดไปสู่การนำไปใช้ที่ดี ทั้งนี้เพราะผู้เรื่อนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพื่อสร้างแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนสนุกกับการหาคำตอบ (Jadaman et al., 2016: 4) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่จึงเน้นที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Active Learning) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันควรทำหน้าที่เป็นผู้นำทางการสอนด้วย โดยมีความรอบรู้เข้าใจกระบวนการสอนเพื่อตรวจสอบการสอนที่มีคุณภาพและสามารถประเมินผลการทำงานของครูที่ครอบคลุมวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธี (Ng, 2019) อาทิ การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Active-Base Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด (Thinking-Based Learning) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนรู้จากการสืบค้น (Inquiry-Base Learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการค้นพบ (Discovery Learning Process) (Department of Bangkok Education Supervisor, 2017: 4-7)

ในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ดังกล่าวข้างต้น แต่ด้วยสถานการณ์โรคโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีช่วยสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น การสอนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) การใช้แอปพลิเคชันในการบริหารจัดการชั้นเรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้ทันต่อการ

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Jindanurak, 2018: 67)

ส่วนรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) โดยแนะนำการกำหนดจำนวนชั่วโมงการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ อาทิ จัดชั่วโมงการเรียนรู้ผ่านจอสำหรับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย เช่น ปัญหาด้านสายตา และพัฒนาการสังคมในด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จัดชั่วโมงการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้านจากการทำใบงาน ชิ้นงาน ค้นคว้าด้วยตนเอง และจัดชั่วโมงที่ครูและนักเรียนทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านคู่มือการทำกิจกรรมทางออนไลน์ที่ไม่ต้องเผชิญหน้ากันในชั้นเรียนโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลาย เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ E-mail ที่เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์

ของพื้นที่จัดชุดการเรียนรู้ (On Hand) เพื่อให้ทุกคนสามารถใช้เรียนรู้ได้ หากนักเรียนไม่สามารถเข้าถึงระบบการเรียนออนไลน์ (Pinyosinwat, 2020)

จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์ฐานชีวิตใหม่ (New Normal) ที่เป็นผู้นำทางการจัดการเรียนการสอนจะสามารถนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จในด้านคุณภาพทางวิชาการตามความหวังของการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. การบริหารจัดการชั้นเรียนที่สร้างสรรค์

ในสถานการณ์โรคโควิด 19 โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วโลกต้องปรับรูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (On-Site) ในการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing)

ภาพที่ 3 การจัดห้องเรียนให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing)

ที่มา: รูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Ministry of Education, 2020)

ภาพที่ 4 การจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ที่มีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ในชั้นเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ณ เมืองหังโจ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
ที่มา: Social Distancing (China Daily, 2020)

เพื่อให้ นักเรียนหลีกเลี่ยงการสัมผัสร่างกายจากการทักทายหรือทำกิจกรรมร่วมกันหลายคน ภายใต้ฐานวิถีใหม่ (New Normal) ดังนั้นการจัดการบรรยากาศทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์เช่นกัน โดยนัยนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีบทบาทในการสร้างสรรค์การบริหารจัดการชั้นเรียนในสถานการณ์ปัจจุบัน (Jindanurak, 2018: 66-67) ดังนี้

3.1 เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี ในการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) อุปกรณ์พกพา (Mobility Devices) ที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่และเข้าถึงได้อย่างอิสระ เช่น โทรศัพท์มือถือ, Tablet, PC 2) สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line, Facebook, Twitter, WeChat หรือ Instagram และ 3) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) ซึ่งเป็นการนำอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ มาเชื่อมโยงสื่อสารกันโดยใช้อินเทอร์เน็ต

3.2 เป็นผู้นำในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน โดยประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่มาใช้ในการจัดการสอน เช่น จัดการเรียนรู้แบบยูนิควิตัส

(Ubiquitous Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ได้ในสภาพแวดล้อมทุกหนแห่ง โดยอาศัยเทคโนโลยีเซ็นเซอร์ (Sensor Technologies) การใช้อุปกรณ์มือถือ (Mobile Devices) และการติดต่อแบบไร้สาย (Wireless Communications) ซึ่งช่วยลดการแพร่ระบาดจากการติดต่อกัน

3.3 เป็นผู้นำในการพัฒนาครู โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการนิเทศการสอน ให้คำปรึกษาการทำงานผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรม Zoom และให้คำแนะนำครูในการใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์ตามลักษณะวิชาและบริบทของผู้เรียนผ่านโปรแกรมต่างๆ เช่น โปรแกรม Google Classroom, Zoom, Blackboard เป็นต้น

3.4 เป็นผู้เอื้ออำนวยในการสนับสนุนทรัพยากร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียนในสถานการณ์โรคโควิด 19 เพื่อลดความเสี่ยงจากการแพร่กระจายของเชื้อโรค โดยคำนึงถึงสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเข้าถึงพรมแดนความรู้ทันความเปลี่ยนแปลง เช่น การสร้างห้องสมุด

อิเล็กทรอนิกส์ เป็นการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และการสื่อสารทางไกลเชื่อมโยงข้อมูลห้องสมุดกับผู้เรียน เพื่ออำนวยความสะดวกเรื่องการยืมคืน ค้นหาข้อมูลระหว่างห้องสมุด โดยมีระบบการยืมคืนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายอย่างสะดวกรวดเร็ว ส่งเสริมให้จัดทำเว็บไซต์รวมเนื้อหาวิชาหลัก เพื่อรวบรวมเนื้อหาวิชาที่สำคัญๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ฯลฯ เป็นสื่อการสอนในรูปแบบใหม่ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาบทเรียนด้วยตนเองได้ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่อาจตามบทเรียนในชั้นเรียนไม่ทัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างช่องทางให้ผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลสามารถเข้าถึงบทเรียนที่มีคุณภาพได้ ส่งเสริมให้ใช้แอปพลิเคชันในการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อให้การจัดการชั้นเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 เป็นผู้นำทางความคิดในการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่บนพื้นฐานที่ยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ และความรู้สึกที่ดีต่อชุมชน ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการสอน และการเรียนรู้ด้านทักษะในศตวรรษที่ 21

กำหนดให้จัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีความยืดหยุ่นภายในโรงเรียนและชุมชน โดยการจัดทำฐานข้อมูลของสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่ครูและผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้อย่างอิสระ และไม่เสียค่าใช้จ่ายในระบบบทเรียนออนไลน์ นอกจากนี้ควรเปิดช่องทางให้หน่วยงานอื่นๆ และแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ ซึ่งเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

กล่าวโดยสรุปแล้วการบริหารจัดการชั้นเรียนที่สร้างสรรค์ในสถานการณ์โรคโควิด 19 ที่

สนองตอบคุณภาพทางวิชาการของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทที่สร้างสรรค์ต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยการเป็นผู้นำและผู้เอื้ออำนวยดังกล่าวข้างต้น เพื่อช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้และการพัฒนาระบบคลังข้อสอบเพื่อให้การทดสอบวัดผลการเรียนรู้ด้านทักษะความรู้ ความสามารถ และเจตคติของผู้เรียนเป็นไปตามกรอบการดำเนินงานของชาติ (Office of the Education Council, Ministry of Education 2017: 59) รวมทั้งเป็นผู้นำการวัดผลประเมินผลในศตวรรษที่ 21 ที่แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นผลที่เกิดกับนักเรียน (Student Outcomes) ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) และวิชาหลักหรือองค์ความรู้หลัก (Core Subjects) ส่วนที่ 2 เป็นการประเมินระบบสนับสนุน (Support System) การจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักสูตรและการเรียนการสอน (Curriculum and Instruction) การพัฒนาอาชีพ (Professional Development) และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environments) (Koongaew, 2016: 253) ภายใต้สถานการณ์ฐานชีวิตใหม่ (New Normal) ซึ่งต้องรู้จักนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาให้เกิดประโยชน์ต่อการวัดประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษา เช่น คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) ที่มีฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการประมวลผลและเก็บข้อมูล ซึ่งผู้ใช้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ทั้งโน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือ เพื่อลดการติดต่อสื่อสารเผชิญหน้ากัน โดยผู้ปกครองช่วงชั้นเด็กเล็กและนักเรียนมัธยมศึกษาสามารถ

รับทราบผลการเรียนได้เองจากบริการของระบบคอมพิวเตอร์

ส่วนการประเมินผลในชั้นเรียนแนวใหม่ ภายใต้สภาวะการณ์ใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาควร มีบทบาทส่งเสริมให้ครูดำเนินการประเมินด้วยวิธีที่หลากหลาย มีความต่อเนื่อง เน้นการประเมิน กระบวนการ ประเมินตามสภาพจริงที่เน้นการปฏิบัติ และประเมินจากแฟ้มสะสมผลงานหรือชิ้นงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพงานปัจจุบันและสิ่งที่ผู้เรียน ได้ลงมือกระทำ เพื่อให้เกิดผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น จากการใช้ทักษะการคิดที่ซับซ้อน ซึ่งต้องเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าของผู้เรียน ที่สำคัญควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และเพื่อนร่วมชั้นเรียน แล้วนำผลจากการประเมินมา ปรับปรุงแก้ไขผลงานของตนให้มีคุณค่าและประโยชน์ มากขึ้น นอกจากนี้ควรให้ผู้ได้รับประโยชน์จากผลงาน ของผู้เรียนมาร่วมประเมินด้วย จึงจะเป็นการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้เชิงคุณภาพที่ได้จากผลงานซึ่งเป็น ข้อมูลเชิงประจักษ์ตามสภาพจริง (Janjaroen, 2019: 226) ซึ่งในสภาวะการณ์ฐานชีวิตใหม่ในการ จัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำ ครูให้สามารถนำความรู้ดิจิทัลเทคโนโลยีมาบูรณาการ ใช้ในการประเมินเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของ ผู้เรียน เช่น การใช้ระบบ Google Classroom ที่ ช่วยให้ครูและผู้เรียนสามารถทำงานด้วยกันได้ทุกที่ ทุกเวลาและใช้ได้กับอุปกรณ์ทุกชนิด ผู้เรียนมีโอกา สแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายสั้นๆ มีการรับฟังข้อมูล ระหว่างกันมากขึ้น ครูสามารถมอบหมายการบ้าน แบบทดสอบในระบบ และสามารถใช้ได้ซ้ำๆ เมื่อ ผู้เรียนต้องการทบทวนเพื่อการพัฒนาความรู้และ ทักษะ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมศักยภาพครู ในการใช้และออกแบบเครื่องมือประเมิน รวมทั้งเป็น ผู้นำในการร่วมพัฒนาเครื่องมือการประเมิน โดยการ เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครูกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้การวัดและประเมินผล

ในชั้นเรียนตอบสนองการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างมีคุณภาพภายใต้สภาวะการณ์ปัจจุบัน

โดยความสำคัญของการวัดและประเมินผล ภายใต้สภาวะการณ์ใหม่ในสถานศึกษาที่เกิดจากการ ระบาดของโรคโควิด 19 จึงส่งผลให้บทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำครูให้สามารถนำความรู้ ดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการออกแบบเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะของ ผู้เรียนจากการปฏิบัติตามสภาพจริง เพื่อนำไปสู่ความ สำเร็จในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นคุณภาพด้าน วิชาการของสถานศึกษา

5. การประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำองค์กรใน การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาภายในระยะ 5 ปี ตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องจัดระบบและกระบวนการ บริหารงานโรงเรียนให้สนองตอบ แนวทางการจัดการ ศึกษาของชาติ โดยดูจากตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ นวัตกรรมหรือชิ้นงานที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ ความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งในปัจจุบันกำหนดในรูปแบบ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นการกำหนด โครงการหรือกิจกรรมหรือการพัฒนานวัตกรรมใดต้อง สะท้อนผลที่เกิดกับผู้เรียนได้ โดยเหตุนี้สถานศึกษา ที่มีผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการสูงย่อมสามารถ พัฒนาคณะครูให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถ ทางวิชาการ มีภาวะผู้นำทางวิชาการได้เช่นเดียวกัน จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่ จะทำให้ผู้เรียนแสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ตาม เป้าหมายการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (Chatakarn, 2018: 52-53) แต่ในสภาวะการณ์ที่สถานศึกษาต้องจัด การเรียนการสอนในสถานการณ์โรคโควิด 19 ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงมีบทบาทในการเป็นผู้นำการประกัน คุณภาพของสถานศึกษา ได้แก่ การจัดทำรายงาน ประจำปีของสถานศึกษาในรูปแบบ SAR Online โดยการให้คำแนะนำการรายงานข้อมูลผ่านระบบ

เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และจัดประชุมสรุปผลงานตามตัวชี้วัดของแต่ละมาตรฐานแบบออนไลน์ อาทิ ใช้โปรแกรม Zoom ในการประชุม เพื่อหลีกเลี่ยงการอยู่ร่วมกันในห้องประชุม ในส่วนการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครูที่เหมาะสมกับบริบทการเผชิญหน้ากัน และป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคไปสู่ผู้เรียนในห้องเรียน จึงควรนำรูปแบบการบันทึกคลิปวิดีโอ หรือโปรแกรม Skype ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบ Real Time ผ่านอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการให้คำปรึกษาหรือแนะนำการสอนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุปการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาหรือคุณภาพจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยเน้นผลผลิตที่เป็นผลลัพธ์ของผู้เรียน และสถานศึกษาที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำทางวิชาการสูง ย่อมสามารถนำองค์กรไปสู่เป้าหมายความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่สังคมคาดหวังต่อไป

บทสรุป

แม้ว่าสถานการณ์ทางสังคมจะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในลักษณะฐานชีวิตใหม่ (New Normal) ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการใช้ชีวิตงานสอนของครู ผู้เรียน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาที่ยังไม่คุ้นชินก็ตาม สถานศึกษาที่มีคุณภาพยังต้องให้ความสำคัญในด้านงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนที่สะท้อนภาพมาจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นเลิศ การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้ของครูที่ดีมีคุณภาพ ในห้องเรียนมีการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างสร้างสรรค์ การวัดผลประเมินผลที่สนองตอบความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนอันจะสะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมสมัยในสถานการณ์ฐานชีวิตใหม่จึงต้องเป็นผู้นำของการบริหารงานด้านวิชาการเพื่อสนองตอบเจตนารมณ์หลักสูตรของชาติ ท่ามกลางสภาวะวิกฤติรอบด้านของโลกที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยให้ก้าวผ่านไปได้อย่างเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

References

- Anannawee, P. (2018). Educational Leadership. In P. Sinlarat & N. Meesaen (Eds.), *Educational Leadership* (pp. 5-21). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Boonsiripunth, M. (2020). *New Normal*. Retrieved May 6, 2020, from <https://news.thaipbs.or.th/content/292126> [in Thai]
- Bush, T. (2015). Understanding Instructional Leadership. [http://doi.org/Education Management Administration & Leadership](http://doi.org/Education%20Management%20Administration%20&%20Leadership), 43(4), 487-489. doi: 10.1177/1744443215577035
- Chatakarn, W. (2018). Leader and Research and Educational Quality Assurance. In P. Sainlarat & N. Meesaen (Eds.), *Educational Leadership*. (pp.35-57). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- China Daily. (2020). *Social Distancing*. Retrieved April 28, 2020 from <https://www.isaranews.org/article/thaireform/thaireform3documentary/881273COV-3.html>
- Department of Bangkok Education Supervisor. (2017) *Models of Active Learning Activities*. Bangkok: Bangkok Education Office. [in Thai]
- Jindanurak, T. (2018). *Classroom Management for Learning Skills Development in 21st Century*.

- Course 23728 Innovative Education Administration and Leadership*. Activity Plan: Bachelor of Education in Educational Administration, Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Janjaroen, T. (2019). Learning Management towards Thai Education 4.0. *Valayalongkorn Rajabhat University Journal of Graduate Studies*, 13(3), 217-229. [in Thai]
- Jedaman, P., Kitrakarn, P., Pimdee, P., Wangsaard, K., Sukkamart, A., & Suksap, C. (2016). *The Educational Development in the 21st Century under the Thailand 4.0 Framework*. Retrieved January 13, 2020, from <http://www.kroobannok.com> [in Thai]
- Junnoi, P. (2017). *Education 4.0*. Retrieved January 6, 2020, from <http://www.kroobannok.com/81497> [in Thai]
- Koongaew, A. (2016). *New Educational Measurement and Assessment*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- KruStory. (2020). *Khao Den Isaan Ban Hao*. Retrieved May 25, 2020, from <https://www.facebook.com/1554756168153380/post229817388047/> [in Thai]
- Makmeesab, A. (2018). Code of Ethics for School Administrators. *Suthiparithat*, 228(87), 305-319. [in Thai]
- Ministry of Education. (2020). *The Management of the Instruction Model under the Office of Basic Education Commission During the Outbreak of Corona Virus (COVID-19) on the First Day of Semester*. Retrieved on May 28, 2020 from <https://www.rakkru.com/24489> [in Thai]
- Ng, D. (2019). *Instruction Leadership*. Retrieved April 28, 2020, from https://www.researchgate.net/publication/332087703_Instructional_Leadership
- Office of the Education Council, Ministry of Education. (2017). *Research Report: Development Model for School Director Position*. Bangkok: Prigwhan Graphic Company Limited. [in Thai]
- Pinyosinwat, P. (2020). *How to Manage Teaching and Learning in the Situation of COVID-19: from Foreign Lesson to Thai Learning Management*. Retrieved on May 7, 2020 from <https://tdri.or.th/2020/05> [in Thai]
- Sanrattana, W. (2014). *Leadership: Contemporary Perspectives of Leadership*. Bangkok: Tippiyawisut Partnership Limited. [in Thai]
- Tepthong, S. (2020). *7 Mindsets and Organization Management in Critical Situations*. Bangkok: Center of Strategy and Enterprise Competitiveness, King Mongkut's University of Technology Thonburi. [in Thai]
- Tansawat, A. (2018). Leadership in Curriculum and Instruction. In P. Sinlarat & N. Meesaen (Eds.), *Educational Leadership* (pp.25-33). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

Name and Surname: Patcharin Sirisuk

Highest Education: Ph.D. (Educational Administration),
Chulalongkorn University

Affiliation: Bangkok Metropolitan Administration

Field of Expertise: Supervision and Curriculum
Development, Educational Administration

Name and Surname: Sawien Jenkwao

Highest Education: Ph.D. (Educational Administration and
Leadership), St. John University

Affiliation: College of Teacher Education,
Phranakhon Rajabhat University

Field of Expertise: Education Administration